

Lausunnon antaminen kuntalain hallituksen esitysluonnoksesta

186/00.04.00/2013

21/00.04.00/2010

Khall § 206

(Valmistelija: kaupunginsihteeri Otso Juvonen)

Kuntalain kokonaisuudistuksen tavoitteena on uudistaa kuntalaki siten, että siinä otetaan huomioon kuntien muuttuvasta toimintaympäristöstä ja uusista kuntahallinnon rakenteista aiheutuvat muutostarpeet. Uusi kuntalaki korvaisi vuoden 1995 kuntalain. Kuntalaki olisi edelleen kunnan hallintoa, päätöksentekomenettelyä ja taloutta koskeva yleislaki. Uudistuksella pyritään vähentämään erityislainsäädännön tarvetta.

Valtiovarainministeriö asetti heinäkuussa 2012 kuntalain kokonaisuudistuksen valmistelua varten parlamentaarisen seurantaryhmän, työvaliokunnan ja neljä valmistelujaostoa: toimielimet ja johtaminen-, demokratia-, talous-, sekä kunnat ja markkinat –jaostot. Jaostot ovat kartoittaneet syksyllä 2013 sähköisellä kyselyllä kuntien näkemyksiä valmisteltavasta kuntalaista.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa lakiluonnoksesta 26.8.2014 mennessä.

Lausuntoa antavien kuntien toivotaan sisällyttävän omiin lausuntoihinsa kunnassa toimivien nuorisovaltuustojen tai muiden nuoria edustavien tahojen näkemyksiä. Lausuntopyyntö on ajoitettu kesäajalle, jolloin nuorisovaltuusto ei Kalajoella kokoonnu. Kalajoki Akatemian nuorisopalveluissa on valmisteltu **liitteenä** oleva kannanotto.

Luonnos hallituksen esitykseksi on nähtävillä ja saatavissa valtiovarainministeriön [www-sivuilla](http://www.sivuilla) osoitteessa **www.kuntauudistus.fi**.

Tietopaketti miten kuntalaki uudistuu löytyy osoitteesta **www.kunta.tv** > Tallenteet > Kuntalaki uudistus -seminaari 3.6.2014.

Kaupunginjohtaja: Kaupunginhallitus toteaa lausuntonaan lakiluonnoksesta seuraavaa:

Kuntalain kokonaisuudistukseen on valmisteltu tarpeellisia nykyajan edellyttämiä ajantasaistuksia. Lakiesitys toimisi hyvin nykyisen kaltaisella kunta- ja palvelurakenteella ja toimisi myös siinä tilanteessa, että jatkossakin tapahtuisi lisää kuntaliitoksia.

Uudistuksessa on jäänyt huomioimatta se, että voimakkaasti keskittävän SOTE-uudistuksen myötä ollaan muuttamassa Suomen nykyinen julkisten palvelujen kuntavetoinen palvelujen järjestämis- ja tuotanto-organisaatio täysin uudelle pohjalle.

Mikäli esimerkiksi Pohjois-Suomen SOTE-järjestämisvastuu on jatkossa puolen Suomen kokoisella järjestämisalueella ja tuotantoalueetkin pakotetaan muodostamaan lähinnä nykyisen sairaanhoitopiiri- jaotuksen pohjalta, katoaa kunnilta käytännössä mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointipalvelujen tuottamiseen ja järjestämistapaan.

Suomen parlamentin kokoluokkaa olevassa päätöksenteko-organisaatiossa etenkin pienen ja keskikokoisen kunnan vaikutusmahdollisuudet palvelujen järjestämiseen ovat lähinnä teoreettiset.

Samalla julkisessa palvelutuotannossa muodostuu valtion ja kokonaisvaltaisesti paikallistasolla asioita käsittelevän kuntien väliin isoja kuntayhtymiä, joiden toiminnan ja talouden ohjaus on sekavaa.

Välittömän demokratian muuttuessa välilliseksi ja palvelutuotannosta vastuussa olevan tahon hämärtyessä on olemassa erittäin suuri riski, että kustannukset nousevat ja tehottomuus julkisissa isoissa monopoliorganisaatioissa lisääntyy.

Järkevintä olisi kehittää edelleen kunnallista palvelutuotantoa, siten, että kunnanvaltuustossa päätetään kokonaisvaltaisesti koko kunnallisen palvelutuotannon järjestämisestä ja tuotanto hoidettaisiin joko kunnan omassa organisaatiossa, ostopalveluna tai vapaaehtoisena kunnallisena yhteistyönä.

Selkeä toiminnan ja talouden ohjaus sekä vapaus valita palvelujen tuottamistapa eri vaihtoehtoista, on sekä julkisella että yksityisellä sektorilla paras tae toimintojen kehittämisestä ja tehokkaasta toiminnasta. Julkisen vallan hallinnollisilla päätöksillä ja isoilla pakkokuntayhtymillä ei ole ainakaan tähän asti saavutettu parasta tulosta.

Mikäli eduskunta katsoo järkeväksi muuttaa SOTE-palvelujen järjestämisvastuun isoille toimijoille tulee kuntalakiluonnosta tarkistaa huomattavasti. Kuntalakiin tulee tällöin sisältyä mahdollisimman vähän organisointia ja hallintoa koskevia sitovia määräyksiä. Kunnat tulevat eriytymään entisestään. Pienten kuntien toiminta lähenee kyläyhdistystoimintaa ja isoille kaupungeille jää vielä kohtuullisesti mahdollisuuksia vaikuttaa elinvoiman ja palvelutuotannon kehittämiseen.

8 § Kunnan järjestämisvastuu

Lakisääteisestä järjestämisvastuusta tulisi luopua. Mikäli kunnallista toimialaa rajataan ja yksittäisellä kunnalla ei ole oikeutta järjestää esim. SOTE-palveluita, tulee myös rahoitus osoittaa suoraan järjestämisorganisaatiolle. Raha ei jalostu eikä lisäännä sillä, että se kiertää kuntien kautta. Sen joka vastaa toiminnasta tulee vastata myös rahoituksesta. Sekamalli johtaa tehottomuuteen ja taloudellisen vastuun pakoiluun. Esitämme 8 §:n viimeisen momentin seuraavan sisältöiseksi: "Kunta vastaa niiden tehtävien rahoituksesta, joissa sillä on järjestämisvastuu". Kunta voisi tässä tilanteessa toki hankkia vapaaehtoisesti palveluja myös muilta tuottajilta.

11§ Valtion ja kuntien neuvottelumenettely

Kuntaliitto on tähän asti edustanut kuntia neuvottelumenettelyssä. Suurin ongelma on ollut se, että valtio ja eri ministeriöt eivät ole sitoutuneet julkisen talouden kestävyysvajeen oikaisemiseen. Tästä on viimeisimpänä esimerkkinä luvatut kuntien palveluvelvoitteiden miljardileikkaukset, joiden konkreettinen täytäntöönpano on jäänyt kauas ilmoitetusta. Tarvitaan sitovammat määräykset myös valtion osalta. Kuntaliittoa ei liene syytä mainita kuntien ainoana edustajana nimeltä, sillä kuntien palvelutuotannosta on siirtymässä yli puolet pois kunnilta ja nämä

organisaatiot eivät vielä ole valinneet edunvalvontaorganisaatiota.

26 § - 28§ Nuorisovaltuusto, Vanhusneuvosto, Vammaisneuvosto
Nämä ryhmät ovat tärkeitä nykyisen kaltaisessa kunnallisten palvelujen organisoitumistavassa. SOTE-uudistuksen myötä ei liene järkevää säätää sitovalla lainsäädännöllä organisoitumistapaa varsinkin kun hyvinvointipalvelujen järjestäminen siirtyy pääosin pois kunnallisesta ohjauksesta. Paikallistason toimielin ilman paikallista päätösvaltaa muodostaa helposti vain turhaa byrokratiaa.

29 § Viestintä

Tämä pykälä on hyvä täsmennys viestintään. Suurimmat ongelmat lienee ollut tähän asti ns. välillisessä demokratiassa. Jatkossa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, miten kuntalaiset saavat tiedon kuntayhtymien asioiden valmistelusta ja päätöksenteosta.

39 § Kuntastrategia

Kohdassa on esitetty, että kuntastrategiassa tulisi ottaa huomioon mm. kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Tämä on lähinnä hurskas toive ja sanan helinää, sillä hyvinvoinnin edistämisen työkalut ollaan siirtämässä eri järjestäjälle.

13 luku Kunnan talous

Kunnan talouden tasapainovaatimukset ja tarvittaessa mahdollisuudet yksipuolisestikin puuttua tilanteeseen, mikäli kunnan talous on ajautumassa ahdinkoon, ovat periaatteessa oikean suuntaiset. Kunnan talouden hallintaan kuuluu kuitenkin olennaisesti se, että kunta voi vaikuttaa toimintaan ja talouteen. Mikäli järjestämisvastuu siirretään kunnalta jollekin muulle tulee myös rahoitusvastuu siirtää. Talouden hallinta on lähes mahdotonta mikäli yli puolet kustannuksista tulee ulkopuolisilta pakko-organisaatioilta annettuna. Eli niissä toiminnoissa joiden osalta kunnalla on talousvastuu, kunnalla täytyy olla myös järjestämisvastuu/-oikeus. Mikäli kunta tällöin epäonnistuu vastuullaan olevien palvelujen järjestämisessä taloudellisesti kestävällä pohjalla on oikein, että silloin voidaan asiaan puuttua.

118 § Kuntayhtymän rahoitus

Kuntayhtymien tulee vastata itsenäisesti taloudestaan. Esitetty teksti hämärtää vastuusuhteita. Esitämme pykälän poistettavaksi. Tarvittaessa ja halutessaan kunnat voivat toki antaa kuntayhtymille takauksia, mutta nekin on syytä pitää euromääräisesti rajattuina ja erikseen sovittuna.

119 § Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely

Puuttuminen tällaisessa tilanteessa on perusteltua. Ainoana ratkaisuvaihtoehtona ei voi olla kuntaliitos. Kuntaliitos ei toimi ratkaisuna etenkaan sellaisissa tilanteissa, joissa isompi epäterve talous liitettäisiin pienempään terveeseen. Uudessa yhdistetyssä kunnassa enemmistö päätöksentekijöistä jatkaisi epäterveen kunnan taloudellisesti kestävämmältä päätöksentekopohjalta. Taloudelliseen ahdinkoon ajautuneen kunnan osalta yksi ratkaisuvaihtoehto pitäisi olla valtuuston toimivallalla toimivan selvitysmiehen asettaminen määrääjäksi. Taloudellinen ahdinko on valitettavan usein sen seurausta, että ei ole päätöksentekokykyä vaikeissa asioissa.

120 § Arviointimenettely kuntayhtymässä
Yhdeksi vaihtoehdoksi tulee ottaa kuntayhtymän purkaminen.

15 luku Kunnan toiminta markkinoilla

131 § Kunnan omistaman kiinteistön luovutus ja vuokralle antaminen
Kunnan elinvoiman kehittämisessä kaavoitus ja kiinteistöjen jalostaminen ovat varsinaisten elinkeinopoliittisten panostusten lisäksi erittäin keskeisessä asemassa. Kansallisella lainsäädännöllä ei tulisi lisätä mitään ylimääräisiä rajoituksia menettelytapoihin. Pikemmin tulisi pyrkiä vaikuttamaan EU:n tasolla siihen, että kilpailuasioissa tulkintoihin tulisi lisää joustoa.

Kunnilla voi olla perusteltu syy edellyttää kiinteistöjen luovutuksen yhteydessä esimerkiksi tarjouskilpailuissa että kiinteistön hankkija sitoutuu joihinkin kaupunkikuvan tai laatutason edellyttämiin reunaehtoihin. Näitä kaikkia reunaehtoja ei ole järkevä määritellä kaavoituksen yhteydessä, koska kaavoitusmenettely on Suomessa niin raskas, määrämuotoinen ja hidas valitusmahdollisuuksineen.

Monessa tilanteessa kaupunkikuvan tai muun perustellun syyn edellyttämät reunaehdot saattavat aiheuttaa sen, että kiinteistö joudutaan myymään edullisemmin kuin mikä olisi markkinahinta ilman reunaehtoja. Liian tiukka sääntely ja pelkkä markkinahinta-arvio ovat omiaan johtamaan kestäväen kehityksen ja kaupunkikuvan kannalta negatiivisiin ratkaisuihin.

Kaupunginhallitus:

Päätösesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Kalajoella 21.8.2014

Raija Aho
arkistosihteeri

Nuorisotyön kommentti koskien lausuntoa uudesta kuntalakiluonnoksesta

Nuorisovaltuustolta tai muulta nuorten vaikuttajaryhmältä pyydettiin lausuntoa/kommentteja valmisteilla olevaan uuteen kuntalakiluonnokseen. Kalajoen nuorisovaltuusto kausille 2014-2016 järjestäytyy ensimmäisen kerran elokuun 2014 lopussa, joten nuorisovaltuuston lausuntoa ei ehditä saamaan annettuun aikatauluun mennessä. Nuorisotoimen edustajina ja nuorisovaltuustotoiminnan vetäjinä kommentoimme uutta kuntalakiluonnosta koskien nuorisovaltuustotoimintaa ja nuorten kuulemista ja vaikuttamismahdollisuuksia(5 luku).

Kalajoella nuorisovaltuusto on toiminut jo 2000-luvun alusta saakka. Nuorisovaltuuston valinta- ja kokouskäytännöt ovat muokkautuneet ajan kuluessa nuorten näkökulman mukaisiksi. Kalajoen toimintamalli on tällä hetkellä jo hyvin pitkälle luvussa 5 kuvatun mukainen. Meillä on nuorisovaltuustolla määritelty toimintakausi (2 vuotta), määritellyt ikärajat edustajille (13-18 vuotta), toimintaan on varattu riittävät määrärahat, valitut edustajat teknisessä-,perusturva- ja sivistyslautakunnassa, lautakunnissa edustajilla on puhe- ja läsnäolo-oikeus.

Tämän kokemuksen perusteella lakiluonnoksen luvussa 5 ilmenevät ehdotukset koskien nuorisovaltuustoa ovat mielestämme hyviä ja toimivia. Lakiluonnoksessa otetaan kantaa siihen, että kunnat voivat itse määritellä nuorisovaltuuston toimintatavat. Tämän koemme hyväksi menettelytavaksi.